

PSYCHIATRICKÁ SPOLEČNOST
České lékařské společnosti J. E. Purkyně

PSYCHIATRIC ASSOCIATION
of the Czech Medical Association J. E. Purkyně

TISKOVÁ ZPRÁVA – 25.8. 2020

Výzkum příčin duševních poruch se zaměřuje na geny a vliv vnějšího prostředí. Studie probíhají v Česku

Nějaké duševní onemocnění někdy během života postihne až jednu třetinu populace – a tato onemocnění mohou být často dlouhodobá, případně celoživotní. Jedním ze směrů, kterými se ubírá výzkum v oblasti duševního zdraví, je výzkum vzájemných interakcí genů a zevního prostředí jakožto příčin duševních poruch. Takto zaměřené studie probíhají i v Česku a například společný výzkum vědců z univerzitních psychiatrických klinik v Hradci Králové a Olomouci již přináší první výsledky.

Geny jako příčina duševních onemocnění? U schizofrenie a autismu i více než z poloviny

„Například demence trvá po celý zbytek života, stejně tak závislost na alkoholu či drogách. Pokud se jednou závislost vytvoří, pacient je závislým po celý zbytek života, pouze se mu daří či nedaří od alkoholu nebo drog abstinovat. Epizody schizofrenie se obvykle během života vracejí, stejně tak poruchy nálady. Rovněž úzkostné poruchy mívají dlouhodobý a kolísavý průběh, poruchy osobnosti a intelektu (mentální retardace) jsou rovněž celoživotní. S výjimkou sebevražd či například mentální anorexie duševní poruchy nevedou ke ztrátě života, významně a dlouhodobě však snižují jeho kvalitu. Druhotně jsou postiženi také blízcí pacienta a celá společnost, která nese ekonomické náklady na péči o duševně nemocné. Dějiny moderní psychofarmakologické léčby v psychiatrii se datují přibližně od poloviny minulého století, léčba psychologickými prostředky (psychoterapie) má historii ještě delší. Přesto se nám doposud nedaří příznaky duševních poruch uspokojivě zvládat. Jedním z důvodů je, že dobře neznáme jejich příčiny, tudíž naše léčba není kauzální (příčinná), ale jen symptomatická,“ vysvětluje předseda Společnosti pro biologickou psychiatrii, místopředseda Sekce biologické psychiatrie Psychiatrické společnosti ČLS JEP a přednosta Psychiatrické kliniky LF UK a FN Hradec Králové prof. MUDr. Ladislav Hosák, Ph.D.

Významnou příčinou duševních poruch jsou faktory genetické, například u úzkostných poruch přibližně z jedné třetiny, u závislostí na alkoholu či drogách z poloviny, u schizofrenie nebo dětského autismu je genetická vloha podstatná ještě více. „Předpokládáme, že u každé duševní poruchy jsou významné desítky či stovky genů. Stejně tak je zřejmé, že duševní porucha bývá vyvolávána nepříznivými faktory zevního prostředí. Například běžný je rozvoj deprese po úmrtí životního partnera, ataka schizofrenních příznaků u silných kuřáků marihuany nebo vznik úzkostné poruchy po stresujících životních událostech. Desítky let však výzkum příčin duševních poruch probíhal izolovaně, studovaly se výhradně genetické příčiny nebo jen vlivy prostředí, ojedinele byly oba tyto přístupy kombinovány,“ popisuje profesor Hosák.

Lepší prevence i léčba

Nyní se několik let ve větším rozsahu celosvětově prosazuje výzkum vzájemných interakcí genů a zevního prostředí jakožto příčin duševních poruch (genome environment interaction study; GxE). „Zkoumány jsou velké soubory nemocných s různými duševními onemocněními, současně stejně velký počet duševně zdravých dobrovolníků. Pokud jde o genetiku, velmi podrobně je u všech osob ve výzkumu vyšetřována kyselina DNA se všemi změnami, které mohou k duševní poruše přispívat. Současně jsou pomocí dotazníků mapovány významné události, které daný člověk vnímal jako stresující, a to během celého svého života. Vědci se dotazují také na jiné nepříznivé zevní vlivy, například vážné zdravotní problémy u těhotné matky dotazované osoby, závažná tělesná onemocnění pacienta, vliv průmyslových toxinů, alkoholu nebo drog. Studuje se, jaká nepříznivá kombinace faktorů zevního prostředí a genetických vede k rozvoji například schizofrenie a jak se to liší oproti depresi, úzkosti nebo poruše příjmu jídla,“ přibližuje profesor Hosák.

PSYCHIATRICKÁ SPOLEČNOST
České lékařské společnosti J. E. Purkyně

PSYCHIATRIC ASSOCIATION
of the Czech Medical Association J. E. Purkyně

Právě on stojí spolu s prof. MUDr. Klárou Látalovou, Ph.D., přednostkou Psychiatrické kliniky LF UP a FN Olomouc, za jedním z aktuálních výzkumů v této oblasti. Jejich studie se účastnili pacienti s psychotickými poruchami a poruchami nálady a pacienti s úzkostnými poruchami. „Pomocí podrobného dotazníku jsme mapovali výskyt zevních rizikových a ochranných faktorů duševních poruch během celého života. Hlavním výsledkem naší studie je zjištění, že celková zátěž rizikovými faktory prostředí je u pacientů s psychotickými poruchami a poruchami nálady výrazně vyšší oproti účastníkům s úzkostnými poruchami. Pokud bude náš výsledek potvrzen i v dalším průběhu studie, jde o významný poznatek, využitelný v budoucnu v léčbě a prevenci duševních poruch,“ uzavírá profesor Hosák.